

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w kontekście innowacyjności i modernizacji regionu

WPROWADZENIE

Inwestycje zagraniczne są postrzegane jako jeden z najważniejszych czynników innowacyjności, wzrostu i modernizacji gospodarki regionalnej. Ich obecność sprzyja transferowi nowoczesnych technologii oraz poprawia szeroko rozumiany rynek lokalny. Znaczenie ich jest szczególnie ważne, gdy niedobór środków finansowych uniemożliwia podejmowanie inwestycji. Szanse na zmniejszenie luki inwestycyjnej, innowacyjnej i modernizację oraz poprawę konkurencyjności regionu daje napływający kapitał zagraniczny zwłaszcza w postaci greenfield.

Celem artykułu jest przedstawienie roli BIZ w innowacyjności i związanej z nią modernizacji regionów oraz zaprezentowanie wybranych koncepcji teoretycznych dotyczących roli inwestorów zagranicznych w upowszechnianiu innowacji. Ze względu na trudność w uzyskaniu danych o regionalnym rozkładzie BIZ w Polsce, posłużono się danymi Głównego Urzędu Statystycznego, który jednak nie trzyma się rygorystycznie definicji BIZ, gdyż zbiera informacje o wszystkich podmiotach, w których wystąpił jakikolwiek kapitał zagraniczny. W części teoretycznej artykułu ze względu na ograniczenia edytorskie zaprezentowano tylko niewielki dorobek teoretyczny opisujący rolę inwestorów zagranicznych w upowszechnianiu innowacji.

BEZPOŚREDNIE INWESTYCJE ZAGRANICZNE W INNOWACYJNOŚCI REGIONU

W teoriach rozwoju regionalnego i lokalnego istotną rolę w zwiększaniu konkurencyjności regionu odgrywają innowacje i ich dyfuzja. Wskazuje się, że są to czynniki przyczyniające się do wzrostu konkurencyjności regionów i mniejszych jednostek terytorialnych [Zakrzewska-Półtorak, 2007, s. 27].

Dyфуzja nowych technologii służących modernizacji regionu może odbywać się poprzez różne kanały przekazujące pomysły i innowacje. Niewątpliwie najważniejszymi spośród nich są: import technologicznie zaawansowanych dóbr, bezpośrednie inwestycje zagraniczne, akumulacja kapitału zagranicznego [Jaku-biak, *Transfer...*], czy transfer w postaci licencji.

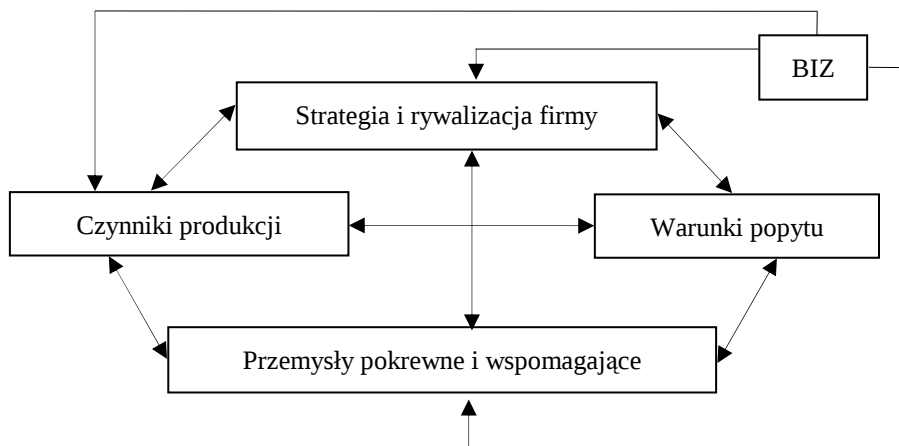
Przedmiotem niniejszego opracowania są bezpośrednie inwestycje zagra-niczne stąd wyjaśnienia wymaga jedynie ten termin. Nie jest on w literaturze traktowany w sposób jednoznaczny. Od lat trwają dyskusje nad jego kształtem. Zdaniem P.J. Buckleya [1995], S.P. Krugmana [1995] i C.A. Michaleta [1997], A. Budnikowskiego [2003] BIZ „to podejmowanie od podstaw samodzielnej działalności gospodarczej za granicą lub też przejmowanie kierownictwa już istniejącego przedsiębiorstwa”. W. Karaszewski [2004] uważa, że bezpośrednie inwestycje zagraniczne to lokaty kapitału dokonywane poza granicami kraju osiedlenia inwestora dla podjęcia tam działalności gospodarczej w efekcie, któ-rego następuje nie tylko transfer środków finansowych, lecz także konkretnych dóbr inwestycyjnych, a charakter tych inwestycji wskazuje wyraźnie na nieod-lączność towarzyszących im motywów dochodowego i kontrolnego (współ-udziału w zarządzaniu) [Karaszewski, 2004, s. 19]. Z kolei w myśl wzorcowej definicji – ustalonej przez OECD (1996) – pod pojęciem BIZ rozumie się inwe-stycje podejmowane przez jednostkę-rezydenta jednej gospodarki (zwaną „bez-pośrednim inwestorem”) „celem uzyskania trwałego wpływu (*lasting interest*) na jednostkę rezydującą w innej gospodarce” (określaną mianem „przedsiębior-stwo bezpośredniego inwestowania”). Dalej OECD akcentuje, że „trwały wpływ implikuje istnienie długookresowych stosunków między bezpośrednim inwesto-rem i przedsiębiorstwem (bezpośredniego inwestowania) oraz znaczny stopień wpływu na zarządzanie tym przedsiębiorstwem”.

Natomiast konkurencyjność regionu może być mierzona poziomem zainwe-stowanego kapitału zagranicznego i wielkością ponoszonych przez inwestora nakładów na B+R. Prowadzona przez podmioty zagraniczne działalność przy-czynia się w sposób bezpośrednio i pośrednio do dyфуzji lub powstawania in-nowacji. Dotyczy to przede wszystkim sytuacji, gdy inwestor pochodzi z kraju o wyższym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego.

Jako punkt wyjścia do analizy związków między innowacją gospodarki a bezpośrednimi inwestycjami zagranicznymi można przytoczyć tezy sformu-łowane przez M.E. Portera, opowiadającym się za dynamicznym modelem konkurencji, w którym kraj może przekształcić niekorzystne czynniki w prze-wagę konkurencyjną. Konkurencyjność gospodarki narodowej wynika przede wszystkim ze zdolności poszczególnych podmiotów (zwłaszcza przedsię-biorstw) w niej działających do tworzenia innowacji i udoskonaleń [Porter,

2001, s. 15] (nowe techniki oraz nowe sposoby postępowania) oraz efektywności, z jaką firmy zlokalizowane na danym obszarze mogą wykorzystać nakłady do wytwarzania wartościowych dóbr i usług [Porter, 2001, s. 14].

Jak przedstawiono na rysunku 1 – oddziaływanie bezpośrednich inwestycji zagranicznych może dotyczyć: czynników produkcji, strategii i rywalizacji firm, warunków popytu oraz przemysłów pokrewnych i wspomagających, tj. czterech elementów tworzących diament przewag konkurencyjnych Portera [Zakrzewska-Półtorak, 2007, s. 28].

Rysunek 1. Oddziaływanie bezpośrednich inwestycji zagranicznych na gospodarkę kraju goszczącego

Źródło: [Zakrzewska-Półtorak, 2007, s. 29].

Warto jednak podkreślić, że oddziaływanie na kraj nie musi oznaczać takiego samego oddziaływania na konkretny region. Co jest szczególnie widoczne, gdy obserwujemy wyniki ekonomiczne KTN w skali globalnej, czy poszczególnych krajów. W skali światowej firma może np.: poprawić wydajność, zwiększyć zyski, ale osiągnięte jest to poprzez redukcję zatrudnienia w wybranych fabrykach, omijanie niekorzystnych przepisów podatkowych itp. Podobne zależności występują w skali poszczególnych państw. Tego typu dekompozycja może mieć wpływ negatywny na rozwój regionu, gdy z punktu widzenia interesu firmy, należy np.: prowadzić do koncentracji działalności poprzez likwidację dużej produkcji [Dziemianowicz, *Inwestycje...*].

BIZ mogą pozytywnie wpływać na poprawę konkurencyjności regionu poprzez [Zakrzewska-Półtorak, 2007, s. 29]: innowacje, realokację zasobów, zdobycie nowych rynków, dostosowanie struktury do zmian w gospodarce światowej.

wej. Do przedstawionych przez Portera teoretycznych etapów rozwoju ekonomicznego, w oparciu o dynamiczny wzorzec przewagi komparatywnej, element bezpośrednich inwestycji zagranicznych (napływających i wypływających) wprowadził T. Ozawa [Zakrzewska-Półtorak, 2007].

W swoim modelu stadiów rozwoju gospodarczego zauważył, że choć KTN odgrywają kluczową rolę w transferze technologii, wiedzy i powiązań z światowym rynkiem, poprzez co wspierają strukturalny rozwój gospodarki oraz wzrost gospodarczy w krajach goszczących, dotychczas nie znalazło to odzwierciedlenia w teorii rozwoju gospodarczego. Wiele z krajów rozwijających się, w tym szczególnie kraje Azji i niektóre kraje Ameryki Łacińskiej, z powodzeniem rozwijały się poprzez otwarcie ich gospodarek na zagranicę. Jakkolwiek otwarcie gospodarki nie było jedynym czynnikiem szybkiego wzrostu, to przyczyniło się do stworzenia klimatu korzystnego dla transferu działalności przez KTN i absorpcji przez lokalne przedsiębiorstwa nowoczesnych technik zarządzania, produkcji i marketingu, które według T. Ozawy są *sine qua non* modernizacji gospodarki. Mając na uwadze powyższe przesłanki, T. Ozawa podjął próbę rozwinięcia dynamicznego paradygmatu roli KTN w rozwoju gospodarczym krajów rozwijających się [Ozawa, 1992, s. 27–54, zob. Nytko, 2009, s. 9]. W oparciu o teorie ekonomii i doświadczenia krajów Azji, w tym szczególnie gospodarki japońskiej i gospodarek Azji Południowo-Wschodniej, T. Ozawa sformułował swój model rozwoju gospodarczego składający się z czterech stadiów:

- stadium 1 – rozwój napędzany jest czynnikami produkcji, charakteryzuje się aktywnością opartą na zasobach naturalnych lub przemysłach pracochłonnych (tzw. przemysły Heckschera-Ohlina);
- stadium 2 – rozwój napędzany jest inwestycjami, charakteryzuje się wytwarzaniem półproduktów i dóbr kapitałowych oraz budownictwem infrastrukturalnym (tzw. nieodróżnicowane przemysły Smitha);
- stadium 3 – rozwój napędzany jest innowacjami, pojawia się wówczas, kiedy kraj jest zasobny w kapitał ludzki i przejawia aktywność w zakresie badań i rozwoju (tzw. zróżnicowane przemysły Smitha);
- stadium 4 – rozwój napędzany jest bogactwem, charakteryzuje się rozwojem nowoczesnych przemysłów, z elastyczną, zróżnicowaną produkcją, z zastosowaniem różnorodnych innowacji (tzw. przemysły Schumpetera) [Ozawa, 1992].

Możliwość poprawy pozycji na rynku międzynarodowym przez kraje o niższym poziomie rozwoju, dzięki innowacjom udowadnia również w swej teorii szyku lotu dzikich gęsi lub modelem doganiania cyklu produkty K. Akamatsu.

W myśl tego modelu, nowe technologie wytwarzane są najpierw w krajach najwyżej rozwiniętych, które dysponują najnowocześniejszą wiedzą i wysokimi umiejętnościami produkcyjnymi i kulturą techniczną oraz dużymi zasobami kapitału. Natomiast wszystkie kraje, pozostające w tyle za czołówką światową, swój popyt krajowy na nowe rozwiązania techniczne najpierw muszą zaspokajać w drodze importu. Następnie podejmują własne działania, a w dalszej kolejności są w stanie eksportować takie wyroby lub wytwarzać je w filiach zagranicznych przedsiębiorstw, pochodzących z tych krajów [Misala, 2005, s. 110].

Przyjmuje się założenie, że bezpośrednie inwestycje zagraniczne mogą wpływać pozytywnie na gospodarkę kraju i regionu goszczącego, w tym jego innowacyjność, jeżeli ich typ pozwala wykorzystać jego potencjał [Zakrzewska-Półtorak, 2007, s. 32]. Jeżeli inwestycje te powstają w krajach wysoko uprzemysłowionych, to towarzyszy im wzbogacenie wiedzy kraju lokalizacji inwestycji. Jeżeli jednak inwestycja taka powstaje w kraju o niższym poziomie rozwoju gospodarczego, to towarzyszy jej jednostronny transfer wiedzy technicznej z kraju o wyższym poziomie rozwoju gospodarczego realizującym tę inwestycję [Bożyk, 2008, s. 113]. Różnice między krajami i regionami zaawansowanymi technicznie a niezaawansowanymi ulegają zmianom w czasie. Niektóre kraje słabo rozwinięte dzięki wiedzy uprzedmiotowionej i nieuprzedmiotowionej, a także dzięki własnym nakładom na B+R umacniają swą pozycję na świecie poprzez poprawę modernizację i innowacyjność (np. Meksyk, Brazylia, RPA, Indie, Chiny).

SKUTKI BIZ DLA ROZWOJU REGIONU

Wraz z przepływem kapitału, zagraniczne przedsiębiorstwa dokonują również transferu technologii, nowoczesnego zarządzania i kapitału intelektualnego. Przyjmuje to formę sprzedaży licencji, patentów, rozwiązań technologicznych, pomocy technicznej, działalności edukacyjnej czy wymiany naukowej. Przepływowi kapitału towarzyszy przepływ ludzi, wiedzy, technologii, know-how, i innych czynników rozwojowych [Jaworek, 2006, s. 60]. Transfer technologii w szerokim ujęciu oznacza przeniesienie wiedzy technicznej oraz umiejętności jej zastosowania w produkcji. Poza bezpośrednim transferem technologii przez inwestorów zagranicznych występują także tzw. efekty pośrednie, polegające na oddziaływaniu inwestycji na gospodarkę regionu przyjmującego. Oddziaływanie to polega m.in. na podnoszeniu poziomu jakości, modernizacji i nowoczesności technologii wykorzystywanych przez przedsiębiorstwa w regionie przyjmującym. Występuje też tzw. efekt poprawy potencjału technologicznego, polegają-

cy na nauczaniu się przez firmy jak adaptować, modyfikować i rozwijać technologie [Umiński, 2002, s. 54].

W literaturze przedmiotu przeważa opinia, że efekt przenikania oznacza w ostatecznym rozrachunku wzrost konkurencyjności kraju czy regionu goszczącego. Można wyróżnić następujące potencjalne kanały przenikania:

- efekt demonstracji – regionalne firmy mogą adaptować technologie wprowadzone przez korporacje transnarodowe,
- migracja kadr – pracownicy szkoleni przez korporacje mogą transferować wiedzę do firm lokalnych, nie tylko zmieniając miejsce pracy, ale również poprzez zakładanie własnych firm, w których zastosują transferowaną wiedzę i technologie,
- powiązania pionowe – korporacje mogą transferować technologie do firm, które są potencjalnymi dostawcami podzespołów, półproduktów lub do klientów kupujących ich produkty [Karnacka, 2000, s. 16].

Ważnym elementem w ocenach znaczenia BIZ dla wzrostu potencjału innowacyjności regionów goszczących jest wpływ tych inwestycji na rozwój lokalnej działalności badawczo-rozwojowej. Najkorzystniejsze dla krajów przyjmujących są inwestycje, które prowadzą do:

- rozwoju sieci ośrodków B+R na terenie tych krajów,
- wzrostu zapotrzebowania na usługi lokalnych ośrodków B+R,
- zwiększenia zatrudnienia miejscowego personelu w wewnętrznych komórkach B+R [Karaszewski, 2004, s. 75 i 361].

Transfer technologii, modernizacja oraz wprowadzanie innowacyjności są najważniejszą korzyścią dla regionu przyjmującego inwestycje zagraniczne. Szczególnie cenne są w regionach peryferyjnych, słabo rozwiniętych. Zazwyczaj regiony te potrzebują nowych koncepcji rozwojowych, strategii działania, które poprzez wykorzystanie nauki i techniki pozwolą na zmodernizowanie regionu. Jednak aby nastąpił rozwój technologii potrzebne są wysokie nakłady finansowe, których często nie mają regiony słabo rozwinięte. Rozwiązaniem tego problemu są inwestycje zagraniczne, które wypełniają tę lukę.

Oprócz transferu technologii bardzo ważnym oddziaływaniem inwestycji zagranicznych na region przyjmujący jest stosowanie nowoczesnych modeli zarządzania i organizacji pracy. Przedsiębiorstwa z kapitałem zagranicznym wprowadzają nowoczesne modele zarządzania za pomocą najnowszych technik oraz procedur. To z kolei powoduje, że uzyskują one przewagę nad przedsiębiorstwami miejscowymi. Firmy lokalne nie chcą pozostać w tyle i wprowadzają również nowatorskie rozwiązania, co staje się ważnym elementem podnoszącym zdolność konkurencyjną regionów goszczących [Karaszewski, 2004, s. 75 i 361].

INWESTYCJE ZAGRANICZNE A NAKŁADY NA INNOWACYJNOŚĆ W POSZCZEGÓLNYCH REGIONACH POLSKI

Napływ kapitału zagranicznego do regionów Polski jest nierównomierny, o czym świadczą dane w tabeli 1. Najwięcej przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym zarejestrowanych jest w największych województwach. Inwestorzy zagraniczni dla swoich lokalizacji wybierają głównie województwa aglomeracyjne ze względu na dobrą infrastrukturę techniczną, komunikacyjną i bankową, specjalistyczną kadre, dostępność pomieszczeń biurowych i współpracę z kooperantami a także walory samego miasta.

**Tabela 1. Procentowy udział spółek z kapitałem zagranicznym
według województw w latach 1998–2007**

Województwa	Rok									
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
dolnośląskie	11,4	11,6	11,1	10,5	11	10,9	11,1	10,9	10,9	11,1
kujawsko-pomorskie	3,2	3	2,8	2,6	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,8
lubelskie	1,9	2,1	2,1	2	2	1,9	1,9	1,9	1,9	1,8
lubuskie	4,4	4,3	4,5	4,2	4	3,9	4	4,1	3,9	4,3
łódzkie	4,9	5,2	4,8	4,6	4,8	4,2	4,4	4,3	4,4	4,4
małopolskie	6,1	6,2	6,3	5,5	5,1	5,3	5,3	5,5	6,1	6,0
mazowieckie	24,3	24,5	26,6	29,8	29,7	32	31,8	32,8	32,9	32,0
opolskie	2,9	3,2	3,2	3,1	2,9	2,7	2,6	2,5	2,4	2,5
podkarpackie	1,8	1,7	1,7	1,7	1,8	1,6	1,6	1,6	1,7	1,3
podlaskie	0,8	0,4	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
pomorskie	7,3	7,2	7	7,1	6,9	5,9	6	6,2	6,3	6,4
śląskie	10,5	10,7	9,9	10	10,3	10,5	10,3	9,8	9,5	10,0
świętokrzyskie	1,3	1,3	1,3	1	0,9	1,1	1,1	0,9	0,9	0,9
warmińsko-mazurskie	2	1,9	1,9	1,9	2	1,9	1,7	1,6	1,5	1,3
wielkopolskie	9,2	9,4	8,8	8,7	8,7	8,5	8,5	8,2	7,9	8,0
zachodniopomorskie	8	7,5	7,2	6,6	6,6	6,3	6,3	6,4	6,5	6,3
Polska	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Według zaprezentowanych danych (tabela 1) IZ koncentrują się głównie w regionie mazowieckim, śląskim, wielkopolskim i dolnośląskim. Najmniejszym zainteresowaniem cieszą się pod tym względem regiony wschodnie kraju: podlaski, warmińsko-mazurski, świętokrzyski, a na ziemiach zachodnich: opolski i lubuski. Powstałe zatem dysproporcje w regionalnym lokowaniu się kapitału zagranicznego jeszcze w okresie PRL, między „bogatszym zachodem i biedniejszym wschodem”, okazały się procesem trwałym i nieulegającym szybkim zmianom.

Tabela 2. Wielkość nakładów na B+R ponoszonych w poszczególnych województwach w 2007 r. (ceny bieżące)

Województwa	Nakłady na działalność badawczo-rozwojową			
	w mln zł	%	na 1 miesz- kańca	relacja do PKB w % w 2006 r.
dolnośląskie	393,5	5,9	137	0,35
kujawsko-pomorskie	124,4	1,6	53	0,35
lubelskie	147,9	3,7	114	0,44
lubuskie	38,0	0,4	26	0,10
łódzkie	290,9	5,6	146	0,54
małopolskie	437,4	12,0	244	0,92
mazowieckie	2163,8	41,1	529	1,07
opolskie	42,3	0,5	35	0,16
podkarpackie	122,9	2,3	75	0,39
podlaskie	36,3	0,8	46	0,25
pomorskie	204,9	5,1	154	0,51
śląskie	389,6	8,8	126	0,36
świętokrzyskie	21,2	0,5	28	0,08
warmińsko-mazurskie	56,9	1,5	68	0,18
wielkopolskie	337,3	8,5	166	0,46
zachodniopomorskie	69,3	1,7	66	0,19
Polska	6673,0	100	175	0,56

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Z kolei biorąc pod uwagę wielkość nakładów ponoszonych na działalność badawczo-rozwojową (tabela 2) można zauważyć, że zdecydowanie największe nakłady na rozwój technologiczny regionu, a tym samym jego modernizację, ponoszone są w woj. mazowieckim 2163,8 mln zł, a najmniejsze w woj. świętokrzyskim, aż 102-krotnie mniejsze.

Relacja nakładów ponoszonych na działalność badawczo-rozwojową do produktu krajowego brutto w 2006 r. niższa niż dla całej Polski jest w województwach: świętokrzyskim 0,08, lubuskim 0,10 i opolskim 0,16. Z kolei wyższą relację nakładów na B+R do PKB mają mazowieckie 1,07 i małopolskie 0,92. Analiza danych w tabeli 3 wskazuje, że największe nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle ponoszone są w regionie śląskim – 26,7% i mazowieckim – 20,1%. Najmniejsze w regionach należących do ściany wschodniej Polski, czyli postrzeganych przez inwestorów zagranicznych za mało atrakcyjne miejsce lokalizacji BIZ. Spośród 16 województw 6 odnotowało spadek nakładów na działalność innowacyjną. Największy wzrost tych nakładów odnotowano w woj. śląskim (o 3850 mln zł) i mazowieckim (o 1551,4 mln zł).

W 2007 r. największy udział procentowy nakładów na działalność innowacyjną poniosły wśród przedsiębiorstw przemysłowych podmioty zlokalizowane w regionach podkarpackim 38,7%, śląskim 38,3%, mazowieckim 36,8% i opolskim 35,6%.

Tabela 3. Nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle z podziałem na województwa w 2000 r. i 2007 r. (ceny bieżące)

Województwa	Nakłady na działalność innowacyjną			
	w mln zł		%	przedsiębiorstwa, które poniosły nakłady na działalność innowacyjną w % w przemyśle
	2000	2007	2007	2007
dolnośląskie	803,6	1451,8	7,2	33,3
kujawsko-pomorskie	630,9	957,8	4,7	28,4
lubelskie	638,2	481,0	2,4	31,1
lubuskie	288,0	198,6	1,0	26,7
łódzkie	593,6	1889,9	9,3	24,7
małopolskie	1054,0	1188,1	5,9	32,2
mazowieckie	2578,4	4061,8	20,1	36,8
opolskie	434,6	369,2	1,8	35,6
podkarpackie	472,8	905,1	4,5	38,7
podlaskie	134,8	230,7	1,1	29,7
pomorskie	742,2	692,8	3,4	29,1
śląskie	1551,4	5401,4	26,7	38,3
świętokrzyskie	410,2	309,8	1,5	30,2
warmińsko-mazurskie	165,6	352,6	1,7	30,9
wielkopolskie	1459,2	1488,9	7,4	28,2
zachodniopomorskie	277,2	243,5	1,2	23,3
Polska	12234,7	20222,9	100	31,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W grupie tej znalazło się województwo podkarpackie, które nie cieszy się zbyt dużym zainteresowaniem inwestorów zagranicznych, ale władze administracyjne regionu podejmują wszelkie działania prowadzące do zmiany tej sytuacji. Do takich inicjatyw zaliczane są: „Dolina Lotnicza”, czy Podkarpacki Park Naukowo-Technologiczny AEROPOLIS. W chwili obecnej park ten jest jednym z najbardziej atrakcyjnych miejsc pod inwestycje w południowo-wschodniej Polsce. AEROPOLIS to pomysł na ściągnięcie nowoczesnych firm i technologii, a równocześnie wykorzystywanie potencjału miejscowych uczelni wyższych i ośrodków naukowo-badawczych. Park jest pierwszym branżowym parkiem w Polsce, który ma podtrzymywać wieloletnie i głęboko zakorzenione w tym regionie tradycje przemysłu lotniczego. Park zarówno w sferze gospodarczej, jak

i naukowo-badawczej ma być powiązany głównie z przemysłem lotniczym [<http://www.paiz.gov.pl/index/?id=bd470ca955d9497bbcb808e59952fffc>, 3.09.2009]. Jego zadaniem, jak i samej „Doliny lotniczej” jest przyciągnięcie inwestorów zagranicznych, którzy dzięki swoim działaniom zmieniliby oblicze regionu, tak aby był postrzegany jako region nowoczesny, zmodernizowany.

PODSUMOWANIE

Niestety w najbliższym okresie pomimo już widocznych w poszczególnych regionach działań modernizacyjnych nie powinno dojść do radykalnej zmiany kierunków napływu kapitału zagranicznego do Polski. Nadal będzie on płynął do regionów zmodernizowanych, innowacyjnych, bogatych, mających odpowiednie sieci komunikacyjne, czyli do takich, w których są lub w najbliższej przyszłości będą budowane autostrady, co zwiększy atrakcyjność poszczególnych regionów. W myśl rozważań teoretycznych nadal BIZ będą lokowane głównie w centrach rozwojowych. W związku z tym lokalizacja przyszłych inwestycji zagranicznych będzie mogła mieć miejsce (zwłaszcza w regionach peryferyjnych), gdy władze lokalne same podejmą działania modernizacyjne. Zgodnie z przedstawionymi w artykule tezami zagraniczne inwestycje bezpośrednie z jednej strony przyciągają zasoby siły roboczej (często wykwalifikowanej), rozwój technologiczny, ale z drugiej strony nie mogą być dokonane bez ciągłych zmian innowacyjnych, modernizacyjnych, które potencjalny inwestor zagraniczny dostrzegłby jako szansę na osiągnięcie korzyści, zysku.

LITERATURA

- Bożyk P., 2008, *Międzynarodowe stosunki ekonomiczne*, PWE, Warszawa.
- Dziemianowicz W., *Inwestycje zagraniczne jako czynnik rozwoju polskich regionów*, Ekspertyza wykonana na zlecenie Departament Koordynacji Polityki Strukturalnej w MGPIPS, www.funduszeStrukturalne.gov.pl/.../inwestycje%20zagraniczne%20dziedzianowicz.pdf.
- Jakubiak M., *Transfer wiedzy i innowacji do Polski. Rola bezpośrednich inwestycji zagranicznych i wymiany handlowej*, http://www.case.com.pl/upload/publikacja_plik/bre62_3.pdf s. 43.
- Jaworek M., 2006, *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w prywatyzacji polskiej gospodarki*, Wyd. Dom Organizatora, Toruń.
- Karnacka D., 2000, *Zagraniczne inwestycje bezpośrednie a dyfuzja technologii*, „Przegląd Organizacji”, nr 10.
- Karaszewski W., 2004, *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne. Polska na tle świata*, Dom Organizator, Toruń.

- Misala J., 2005, *Wymiana międzynarodowa i gospodarka światowa. Teoria i mechanizmy funkcjonowania*, Wyd. SGH, Warszawa.
- Nytko M., 2009, *Model stadiów rozwoju gospodarczego T. Ozawy jako narzędzie prognozy skutków rozwoju bezpośrednich inwestycji zagranicznych w kraju goszczącym*, Instytut Rozwoju Przedsiębiorstw, Kraków.
- Ozawa T., 1992, *Foreign direct investment and economic development*, Transnational Corporation, No. 1, s. 27–54.
- Porter M.E., 1990, *The Competitive Advantage of Nations*, MacMillan, London, cyt. za I. Pawlas, 2001, *Teoretyczne podstawy analizy konkurencyjności na poziomie makroekonomicznym [w:] Ewolucja przewagi konkurencyjnej gospodarki a procesy jej otwierania w drugiej połowie lat 90.*, red. T. Sporek, Wyd. Uczelniane AE im. K. Adamieckiego w Katowicach, Katowice.
- Porter M.E., 2001, *Porter o konkurencji*, przeł. A. Ehrlich, PWE, Warszawa.
- Umiński S., 2002, *Znaczenie zagranicznych inwestycji bezpośrednich dla transferu technologii do Polski*, Wyd. Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
- Zakrzewska-Półtorak A., 2007, *Kapitał zagraniczny jako czynnik innowacyjności regionu – zarys wybranych koncepcji teoretycznych. Miejsce innowacji we współczesnych koncepcjach rozwoju regionalnego – teoria i praktyka*, Dolnośląskie Centrum Studiów Regionalnych, Prace Naukowe, Seria Konferencje, nr 7, 2007, Wrocław.

Streszczenie

Niestety, w najbliższym okresie pomimo już widocznych w poszczególnych regionach działań modernizacyjnych nie powinno dojść do radykalnej zmiany kierunków napływu kapitału zagranicznego do Polski. Nadal będzie on płynął do regionów zmodernizowanych, innowacyjnych, bogatych, mających odpowiednie sieci komunikacyjne, czyli do takich, w których są lub w najbliższej przyszłości będą budowane autostrady, co zwiększy atrakcyjność poszczególnych regionów. W myśl rozważań teoretycznych nadal BIZ będą lokowane głównie w centrach rozwojowych. W związku z tym lokalizacja przyszłych inwestycji zagranicznych będzie mogła mieć miejsce (zwłaszcza w regionach peryferyjnych), gdy władze lokalne same podejmą działania modernizacyjne. Zgodnie z przedstawionymi w artykule tezami zagraniczne inwestycje bezpośrednie z jednej strony przyciągają zasoby siły roboczej (często wykwalifikowanej), rozwój technologiczny, ale z drugiej strony nie mogą być dokonane bez ciągłych zmian innowacyjnych, modernizacyjnych, które potencjalny inwestor zagraniczny dostrzegłby jako szansę na osiągnięcie korzyści, zysku.

Direct Foreign Investment in the Context of Innovation and Modernization of the Region

Summary

Unfortunately, in the near term, despite the modernization efforts in particular regions, it should not lead to a radical change in direction of foreign capital inflow into Polish. It will conti-

nue to inflow into a modernized regions, innovative and rich, with appropriate communication networks, or where will be built highway, which will increase the attractiveness of individual regions. According to theoretical considerations, FDI continues to be invested mainly in the developmental centers. Therefore, the location of future foreign investment can take place (especially in the outermost regions), where the local authorities themselves take action towards modernization. As set forth in article theses, foreign direct investment on the one hand attracts the workforce (often skilled), technological development, but the other can not be made without the constant changes of innovation, modernization, which spotted the potential foreign investor as "an opportunity for financial gain, profit.